

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Mertxe Sagarzazu Iriarte

*Hondarribia,
Gipuzkoa
(1921)*

Aurkibidea

Biografia

Tximistene baserrian jaioa. Sei senide ziren, hiru mutil eta hiru neska. Aita bertakoa zuten eta ama Idiazabalgoa. Aitak garraioan egiten zuen lana, idiekin. Ama Irunera joaten zen tratuarekin eta berak esnea partitzen zuen etxez etxe. Mojetan ibili zen eskolan, hamabi urte bete arte. Idiazabalera bidali zuten orduan, aitonaren etxera, laguntzera. Kontserba lantegian ere egin zuen lana. Baina jostun ibili da batez ere: josten ikasi zuen, eta hortik atera du bizimodua; josten erakusten ere ibili zen.

Zintak

HON-036

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-08-19
- **Iraupena:** 100 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

Pasarteak

1. Tximistene baserrian jaioa

- **Erref:** HON-036/002
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:00:28. **Bukatu:** 00:03:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Tximistene baserrian jaioa. Aita zen bertakoa. Sei senide ziren. Ama Idiazabalgoa zen; lau osaba Ameriketara joan ziren. Neskame joan zen Hondarribira, taberna batera. Aitak harria garraiatzen egiten zuen lana eta baserrian ere bai.

2. Josten ikasi zuen, eta gero irakatsi

- **Erref:** HON-036/004
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:04:31. **Bukatu:** 00:07:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Eskola garaia. Neskak mojetan, eta mutilak Biteri eskola publikoan. Josten ikasi zuen, amak hala aginduta, baina berak ile apaintzailea izan nahi zuen. Sor Antoniarekin ikasi zuen josten. Josten irakasten ibili zen.

3. Gaztetxotan egindako lanak

- **Erref:** HON-036/009
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:14:00. **Bukatu:** 00:15:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Kontserba lantegian ibili zen lanean, antxoei burua kentzen. Madrilgo turistei zerbitzatzen ere bai. Idiazabalen ere egon zen, 12 urterekin, familiakoei laguntzen. Bueltan, josten ikasi zuen.

4. Umetako bizimodua baserrian

- **Erref:** HON-036/010
- **Iraupena:** 0:04:26. **Hasi:** 00:15:46. **Bukatu:** 00:20:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Umezain ibiltzen zen, anai-arrebak zaintzen. Troza. Baserrian zer jaten zuten: potajea eta arrosa. Besoan hartzen zituzten haurrak. Portuko ume bati bere amak eman zion titia; esnezko anaia. Jostailurik ez zuten. Erregeak ez ziren joaten. Kartoizko panpinak.

5. Kontserba lantegian lanean

- **Erref:** HON-036/012
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:21:54. **Bukatu:** 00:25:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Orlando kontserba lantegia. Antxoa gazitu egiten zuten. Ondo lan egiten

zutenez, lan gutxi zegoenean beraiei deitzen zieten. Lan erraza zen. Idiazabaldik bueltan ibili zen han. Bañistei tea eta pastak ematen ere bai.

6. Eskolan Jaunartzea egin arte

- **Erref:** HON-036/013
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:25:10. **Bukatu:** 00:26:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

Zazpi urterekin hasi zen eskolan, 12 urte arte. Jaunartze handia egin arte. Mojen oroitzapena: Sor Margarita. Zer ikasi zuen. Gaur egungo kontuak. Erdaraz ikasten zuten eskolan.

7. Aitak euskaraz hitz egiteko esaten zien

- **Erref:** HON-036/015
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:27:29. **Bukatu:** 00:30:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Mojetan erdaraz ikasten zuten. Gerra hasi zenean, derrigortuta. Aitari ez zitzaion gustatzen. Aitaren kontuak: abereak saltzen zituen, eta bazekien pisua kalkulatzeko. Hanka-hutsik joaten zen elizaraino.

8. Ur bila iturrira

- **Erref:** HON-036/016
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:30:33. **Bukatu:** 00:32:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Urik ez zuten etxean, eta iturrira joaten zen aita ur bila. Iturri ona zen, ez zen agortzen. Ura nolatan jarri zuten, 21 urte zituenean. Argia beti ezagutu du.

9. Labaderoan arropa garbitzen; baparezko plantxak

- **Erref:** HON-036/017
- **Iraupena:** 0:04:14. **Hasi:** 00:32:58. **Bukatu:** 00:37:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Arropa garbitzera labaderora joaten ziren. Bi labadero zeuden herrian. Kaldera buru gainean. Zelaian zabaltzen zuten, eguzkitan. Xaboia. Idiazabalen bazuten ohitura gobara egiteko. Baporezko plantxak.

10. Beheko suan taloak egiten

- **Erref:** HON-036/018
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 00:37:12. **Bukatu:** 00:40:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Beheko sua eta hauspoa. Katetik zintzilik, eltzea. Taloak egiten zituzten, ogirik ez zenean. Artoa errotara eramaten zuten, Irunera eta Nafarroara. Laratza. Lapikoak ez ziren puskatzen.

11. Meriendatzeko, ontza erdi txokolate

- **Erref:** HON-036/019
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:40:43. **Bukatu:** 00:43:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Zer jaten zuten. Leikua (babarruna) eta zopa. Postrerik ez. Merienda moduan, Elgorriaga txokolatea, ontza erdi. Ardoa gutxi edaten zuten, pitarra asko. Bi barrika ekartzen zituzten urte osorako.

12. Logelak eta artilezko koltxoiak

- **Erref:** HON-036/020
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:43:00. **Bukatu:** 00:46:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Etxeko gelak nolakoak ziren. Nola egiten zuten lo, salako bi alkobetan. Ganbaran makurtuta ibili behar zuten; artoa eta babarruna izaten zituzten han. Artilezko koltxoiak jo egiten zituzten urtero. Arto azalekin egindako koltxoa egin zuen amak bisitan etorritako batzuek lo egiteko.

13. Argindarra eta tximistak

- **Erref:** HON-036/021
- **Iraupena:** 0:03:27. **Hasi:** 00:46:33. **Bukatu:** 00:50:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Beste batzuk

Laburpena:

Argindarra nondik hartzen zuten. Kontagailua. Tranpa egiten zutenei kendu egiten zieten. Bonbillak. Argia noiz joaten zen. Tximisten beldur izaten ziren. Erramua eta gurutzeak.

14. Komuna eta papera

- **Erref:** HON-036/022
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:50:00. **Bukatu:** 00:51:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Komuna non zegoen azaltzen du eta nolakoa zen. Gorotza. Egunkaria komuneko paper moduan.

15. Bainua eta igeri egiten ikasten

- **Erref:** HON-036/024
- **Iraupena:** 0:04:05. **Hasi:** 00:51:40. **Bukatu:** 00:55:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza

Laburpena:

Bainatzeko nola egiten zuten, astean behin. Mojekin joaten ziren paseatzera, eta inbidiaz begiratzen zien igerian zebiltzanei. Igeri egiten nola ikasi zuen. Beldurra hartu zion urari, baina ez zuen etsi. Berak egin zuen bainujantzia, gonaduna.

16. Hondartzara bainatzera

- **Erref:** HON-036/026
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:56:32. **Bukatu:** 00:57:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza

Laburpena:

Kai zaharreen ez, hondartzan bainatzen zen. Korronteak daude kai zaharreen. Ilobei erakutsi zien igeri egiten.

17. Kamamila eta perretxiko bila

- **Erref:** HON-036/028
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 01:02:14. **Bukatu:** 01:05:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Perretxiko bila

Laburpena:

<p>Gaztetako kontuak aipatzen ditu. Kamamila bila joaten ziren mendira. Guadalupera joaten zen mezara, lagun batekin. Lezora joaten ziren, farolara ere bai. Perretxiko bila Urbanan, lehengusuarekin.</p>

18. Lapa bila arroketan

- **Erref:** HON-036/029
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 01:05:12. **Bukatu:** 01:07:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza motak » Harraldeko arrantza

Laburpena:

Arroketan lapa bila. Lapa onenak eguzkia gutxi jotzen duen tokikoan, ur azpikoak. Egosita jaten zituzten. Lanpernetan ibiltzea arriskutsua zen.

19. Txirlak, karramarroak; itsasontzian gutxi ibili da

- **Erref:** HON-036/030
- **Iraupena:** 0:04:03. **Hasi:** 01:07:32. **Bukatu:** 01:11:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza motak

Laburpena:

Almejak eta txirlak. Potorrua. Karramarroak. Itsasontzian gutxi ibili da (batelean bestaldera joateko, eta estropadetara), baina ez zen zorabiatzen. Igeri egiten ikastea. Marinelek ere ez zuten jakiten denek; gero derrigortu egin zuten.

20. Portuarrak, kaletarrak eta baserritarrak

- **Erref:** HON-036/031
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 01:11:35. **Bukatu:** 01:12:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:

Portuarrekin zuten harremana. Hiru talde ziren, eta hitz egiten moduagatik bereizten ziren. Egoten ziren istiluak. "Caseras burras" esaten zieten.

21. Esnea partitzen kalean, bederatzi urterekin

- **Erref:** HON-036/032
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 01:12:32. **Bukatu:** 01:16:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Benta nola egiten zuten; arrain saltzaileak. Bederatzi urterekin esnea partitzera joaten zen kalera; ama Irunera, tratuarekin. Eguneko esnea. Bueltan, Rodríguez dendan jasotzen zituen mandatuak.

22. Erditzen ikusi, eta ezkontzeko gogoa kendu

- **Erref:** HON-036/034
- **Iraupena:** 0:04:23. **Hasi:** 01:16:31. **Bukatu:** 01:20:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Konformidade handiagoa zegoen lehen. Ezkontzen zena ere alokairuan joaten zen bizitzera. Bere ahizpak izan zuen umea. Bera joan zen medikuaren bila (Candido Ostolaza). Erditzea ikusita, ezkontzeko gogoa kendu zitzaion. Pretendienteak.

23. Bataioa eta elizan sartzea

- **Erref:** HON-036/035
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 01:20:54. **Bukatu:** 01:22:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

Umea jaio eta segituan bataiatzen zuten. Zortzi egunean amek ezin zuten atera, teila buruan jarrita ez bazen. Iloba berak eraman zuen bataiatzera, zortzigarren egunean. Elizan sartzea.

24. Dotrina ondo zekienari, banda

- **Erref:** HON-036/036
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 01:22:41. **Bukatu:** 01:25:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

Dotrina mojetan ikasi zuen; apaizarekin ere bai, parrokian. Oso inportantea zen. Erdaraz ikasi zuen berak, baina euskarazko taldea ere bazegoen. Etxeko lanak ematen zizkieten. Bandak ematen zizkieten onenei.

25. Euskaraz egitea galarazi zuten

- **Erref:** HON-036/037
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 01:25:26. **Bukatu:** 01:27:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

Gerra ondoren euskara galarazita egon zen, baina aurretik ere erdaraz ikasten zuten eskolan. Lagun artean bietara egiten zuten. Mezak ere erdaraz egin beharra, gero.

26. Nazionalen sarrera Hondarribian

- **Erref:** HON-036/038
- **Iraupena:** 0:04:21. **Hasi:** 01:27:02. **Bukatu:** 01:31:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Errepublikara garaietan, batzokia zegoen, baina ez zen inoiz joan. Tropak nola sartu ziren Hondarribira. Bonbak. Izebaren etxera joan ziren lotara. Guadalupeko gotorlekuan fusilatutakoak eraman zituzten kamioietan. Cervera itsasontzia. Elgorriaga lehengusuak.

27. Idiazabalgo gerra kontuak

- **Erref:** HON-036/039
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 01:31:23. **Bukatu:** 01:32:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Idiazabalgo gerrako kontuak. Gauero kamioia beteta joaten zen Urbasara, fusilatzeke jendez beteta. Bizirik atera zen bat. Milizianoak.

28. Aita eramango ote zuten beldur ziren

- **Erref:** HON-036/041
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 01:33:05. **Bukatu:** 01:36:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Aitarekin beldurrez egon ziren, karlistentzako botoa biltzen ibilia zelako. Guadalupera eramango zutela uste zuten. Miramarren egoten ziren erreketek. Jostun hasi zenean, lan asko izaten zuen; lutoa.

29. Aitari egindako erretratua

- **Erref:** HON-036/043
- **Iraupena:** 0:03:48. **Hasi:** 01:36:22. **Bukatu:** 01:40:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Lanbideak » Artistak

Laburpena:

Itzaina zen aita, eta Vazquez Diaz margolariak margotu egin zuen. Comas. Diputazioak erosi zuen koadroa, 1910ekoa. Bi-hiru egunean eduki zuten posatzen. Isidoro Sagarzazu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-03-31

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com